

1945 Omkomne krigsseilere fra Værnesregionen

Dette kapitlet inneholder en viss oversikt vedrørende omkomne krigsseilere (10) fra Værnesregionen, mitt nedslagsfelt. Primære kilder er Roger Albrigtsen sin utmerkede bok: «Krigsseilere fra Trøndelag», «Våre falne» - pluss familiær kontakt med relaterte slektninger.

Grønberg, Erling Wilhelm - Hommelvik.

Født 7. januar 1910 i Hommelvik. Død 9. april 1940 i Narvik.

Han var sjømann, sønn av Martin Grønberg, d. 1912 i Hommelvik, og Emma f. Jacobsen, f. 1874 i Namsos. Hadde utdannet seg via skoleskipkurs. Han var på nøytralitetsvakt som maskinmann på P/S Norge, og omkom da skipet ble senket på havnen i Narvik 9. april 1940.

Har ikke lykket å finne levende slektsrelasjon

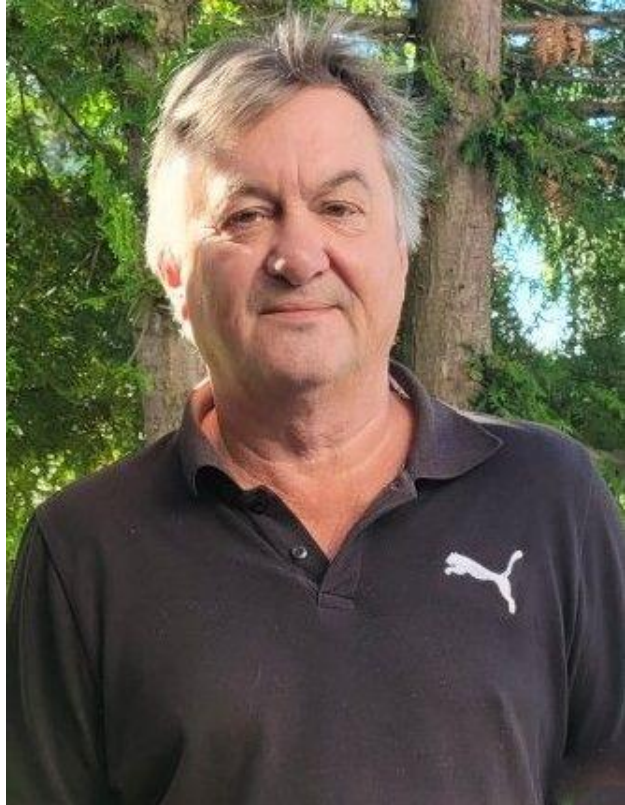
*Erling W. Grønberg
(fra «Våre falne»)*

Bjerkan, Signe Dagfrid - Åsen.

Født 25. november 1902 i Mo i Rana, datter av Selmer Bjerkan, f. 1872 i Hemne, og Davine, f. Berg, f. 1876 i Mo i Rana. Hun flyttet til Åsen og hadde to barn. Før krigen var hun 2.-plass pike på «Black Watch». Under krigen 1.-plass pike på «Prinsesse Ragnhild». Omkom da D/S Prinsesse Ragnhild krigsforliste ikke langt fra Landegode i Vestfjorden 23. oktober 1940 på vei fra Bodø til Lofoten. Skipet forlot Bodø klokken 10:30 med et mannskap på 50, 75 passasjerer og et ukjent antall tyskere. I alt omkom 54 passasjerer og 25 av besetningen. Ingen vet med sikkerhet hva som hendte. Mange antar at skipet ble minesprengt, men skipperen la om kursen for å seile utenom det de antok var minebelagt farvann. Det har også blitt snakket om torpedering og/eller sabotasje / eksplosjon om bord. Det kom frem dramatiske vitneforklaringer fra kampen om å overleve, hvor det sies at tyskerne tok livbåtplassene og lot kvinner og barn stå igjen på dekket, sågar om en kvinne som kastet sitt barn i armene på en i livbåten, men vedkommende hivde ungen videre ut i sjøen! I mars 2000 ble vraket funnet av miniubåten Tyr på rundt 300 meter dyp. En skipsklokke ble tatt med opp. Den 22. oktober 2000 ble et minnesmerke avduket på kaien i Bodø, hvor skipsklokken er lenket fast. Avdukingen ble fortatt av Ruth Stub Jordbræk fra Trondheim. Hennes far: Oscar Sigvald Stub, var førstestyrmann på D/S Prinsesse Ragnhild. Han var en av de som aldri ble funnet.

*Signe Dagfrid Bjerkan
(fra Arne Langås, Åsen Museum og
historielagets fotosamling)*

*2024: Sverre Myrås, barnebarn av Signe Dagfrid
Bjerkan*

*Ole Søberg
(fra «Våre falne»)*

*23. juli 2024: Kristin Woldmo Kolåseter,
barnebarn av søster til Ole Søberg*

Søberg, Ole - Hommelvik.

Født 2. mai 1920 i Hommelvik, Malvik kommune. Sønn av John Søberg, f. 1893 i Bjørnør, og Olea f. Olsen, f. 1892 i Leksvik. Ole var lettmatros på D/S Samlanes, og omkom 3. mars 1941 da skipet ble minesprengt ved Lizard Head i Cornwall. Broren Harald omkom også til sjøs, i 1944.

Sorthe, Otto - Malvik.

Født 2. oktober 1918 i Malvik. Sønn av Johan Petter Sorthe, f. 1877 i Lånke, og Marie f. Dybwad, f. 1878. Otto var jungmann på M/T Hidlefjord, og omkom da skipet ble bombet i senk av tyske fly i St. George-kanalen 1. april 1941, på vei fra Bermuda til Barry Roads. To bomber traff og bensinlasten tok fyr. De fikk bare satt ut en lettboat med to mann på styrbord side. De øvrige hoppet fra midtskips og ut i vannet. To av disse kom seg bort til livbåten. Likeså ble en tredje som lå og fløt plukket opp av eskorten. 29 personer omkom i flammene, 23 av disse var nordmenn. En av brødrene til Otto, het Magne, f. 1912. Han ble gift med Sylva Johnsen fra Meråker, med foreldre opprinnelig fra Stjørdal (Paul Otmar Johansen & Marie Pauline Prestmo). Magne og Sylva fikk en datter: Eli Marie Sorte, f. 1947 - gift Valleraunet, og bor pr. 2024 i Hommelvik. Krigsseileren var altså hennes onkel.

*Otto Sorthe
(fra «Våre falne»)*

*5. august 2024: Eli Marie Valleranet,
niese av Otto Sorthe*

Vormdahl, Nils Konrad - Malvik.

Født 10. oktober 1917 i Hommelvik, Malvik. Sønn av Rafael Vormdahl, f. 1893 i Beitstad, og Ingeborg f. Østlyng, f. 1890 i Klæbu. Familien kom etter hvert til Orkanger. Nils Konrad gikk på Folkehøgskole, og hadde teknisk fagskole. Han ble matros på M/T Innerøy, og omkom 22. januar 1942 da skipet ble torpedert i Atlanterhavet, på reise fra Aruba via Bermuda med destinasjon Halifax. Skipet ble torpedert av den tyske ubåten U-553. 36 av en besetning på 41 omkom. De fem som overlevde ble plukket opp ca. 15 timer etter torpederingen.

*Nils K. Vormdahl
(fra «Våre falne»)*

Har hatt kontakt med to i familien, men de ville ikke stille opp.

Stav, Torleif - Hommelvik.

Født 16. desember 1906 i Hommelvik, Malvik. Sønn av Karl Stav, f. 1878, og Marie f. Hansen, f. 1876, begge fra Malvik. Torleif var fyrbøter på D/S Tolosa, og omkom da skipet ble torpedert 9. februar 1942 av tysk ubåt U-108, på reise fra Jamaica til Chester, U.S.A. Hele besetningen omkom som følge av torpederingen. Torleif ble gift i 1927 med Ella, f. 1908. De hadde to barn. En liten kuriositet: sønnen til Torleif, Karl Gustav (avbildet under her) solgte den siste togbilletten den 30. april 1997 før Hommelvik jernbanestasjon ble ubemannet.

*Torleif Stav
(fra «Våre falne»)*

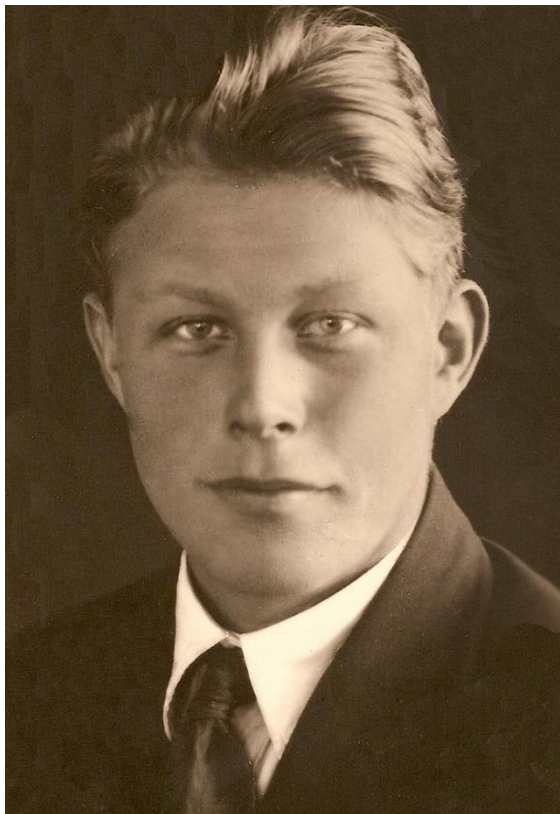

22. juli 2024: Karl Gustav Stav, sønn av Torleif Stav

Bakken, Sverre Arntsen - Frosta.

Født 21. august 1913 på Frosta. Sønn av Arnt Bakken, f. 1889, d. 1946, og Katrine f. Høgmo, f. 1892. Sverre ble matros på M/S Høegh. Han omkom den 15. juni 1943 da Silverdawn var på vei fra Fremante i Australia til den persiske bukt og byen Basra med 9 000 tonn frosset kjøtt, krigsmateriell og flybensin. Skipet ble rammet av to torpedoer under et angrep fra den tyske hjelpekrysseren Michel og kom straks i brann. Samtidig ble det rettet maskingeværild mot skipets dekk og alle utganger, og Sverre ble drept sammen med seks passasjerer og sju av mannskapet. Sverre Bakken fra Vågen på Frosta, var på 13 skip mellom sommeren 1938 og april 1943. Torsdag 5. november 1942 ble det avfyrt to torpedoer mot skipet Astrell. Om bord var en besetning på 43 mann. En av de var Bakken fra Frosta. Skipet var på vei fra Curacao til New York med 10 500 tonn brenselolje. Skipet foran i konvoien var nettopp blitt torpedert. Plutselig kom en eksplosjon som rev Astrell i to. Den britiske skytteren John Showler mistet livet. Det resterende mannskapet kom seg på dekk i tre livbåter og en flåte. Tre timer senere ble 20 av de overlevende plukket opp noen sjømil utenfor Curacao av motorbåten HNMS TM-23. De 22 andre ble tatt opp av det amerikanske kystvaktskipet USCGC CG-475. Ubåtsjef Hans-Ludwig Witt hadde frem til da senket 16 skip. Totalt skulle han som sjef på U-129 sende 19 skip til bunns. - Så tilbake til våren 1943. Da var Sverre Bakken klar for sitt fjortende skip, og innledende hendelse finner altså sted 15. juni 1943 med M/S Høegh

Silwerdawn. Kun en livbåt var sjødyktig. I den ble de etter hvert 22 personer. Da Silwerdawn forsvant i dypet, seilte den tyske hjelpkrysseren bort, men den plukket opp seks mann av mannskapet fra Silwerdawn som lå og fløt i sjøen. De ble internert om bord på Michel. En flåte med tre mann ble plukket opp nesten 11 døgn senere av et amerikansk skip - flaks. Livbåten med kaptein Waaler om bord var på sjøen i mer enn 31 døgn før den nådde land sørvest av Calcutta. Men de var ikke reddet. En videre ferd til fots tok knekken på flere, minst 12 døde under den 11 mil lange vandringen. Hvordan gikk det så med den tyske krysseren Michel som hadde tatt livet av Sverre Bakken fra Frosta? Krysseren ble senket av den amerikanske ubåten Tarpon 20. oktober 1943 ca. 8 mil utenfor Japan. 290 mennesker gikk til bunns med Michel, 116 overlevde og nådde Japan i livbåter tre dager senere. De seks sjømennene fra Høegh Silverdawn som hadde blitt plukket opp som fanger, var blant de omkomne - en skjebnes ironi.

*Sverre A. Bakken
(privat)*

*Sverre Kvarmesbakk, nevø av krigsseileren
Sverre. På fanget en ny Sverre, oldebarn til
Kvarmesbakk*

Søberg, Harald - Hommelvik.

Født 18. april 1922 i Hommelvik, Malvik kommune. Sønn av John Søberg, f. 1893 i Bjørnør, og Olea f. Olsen, f. 1892 i Leksvik. Harald var lemper om bord på D/S Freidig, og omkom 7. februar 1944 da skipet forliste i uvær 15 nautiske mil nord for Cape Wrath, på reise mellom Aberdeen og Liverpool. Lasten forskjøv seg, et luftrør ble slått inn og skipet tok inn vann. En redningsbåt kom ut, og så at en livbåt med to mann var på vei inn i brenningene, men også de ble tatt av havet til slutt. 20 mann omkom. Ole, bror til Harald, omkom i 1941.

*Harald Søberg
(fra «Våre falne»)*

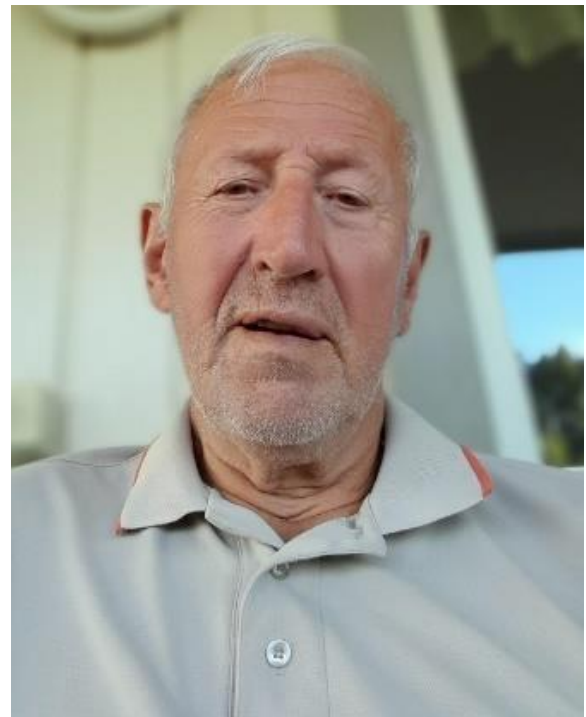
*23. juli 2024: Line Woldmo, oldebarn til
søster av Harald Søberg*

Gevingås, Arne - Lånke.

Født 15. oktober 1902 i Lånke, døpt 23. desember. Sønn av Johan Petter Gevingås, f. 1861 i Lånke, d. 1941 og Anne f. Havdal, f. 1867 - d.1914. Arne Gevingås var donkeymann om bord på D/S Breda og omkom 6. september 1944 da skipet ble senket av to lufttorpedoer utenfor Emden. De var på vei fra Bremen til Bergen med korn. Skipet synes å ha blitt angrepet av egne, 30 allierte fly. Skipet brakk i to midtskips og gikk ned på ett minutt i Helgolandsbukta. 11 av en besetning på 18 ble drept.

*Arne Gevingås
(fra «Våre falne»)*

*1. august 2024: Kolbjørn Geving, barnebarn av
tremening til Arne Gevingås*

Fjeldkaarstad, Odd - Hegra.

Født 5. oktober 1919 i Hegra. Sønn av sersjant Nils Olsen Fjeldkaarstad, f. 1890 i Utvik og Ragnhild Mariusdtr, f. 1899 i Drøbak. Familien er i forbindelse med dåpen i Hegra kirke registrert under Ingstadkleiven (Ingstadkleiven fort, som senere ble hetende Hegra festning). Faddere var Olaf Flåum, kvartermester ved Hegra festning - og hans kone. Han bodde på plassen Solstad under Hegre gård (nr. 80). Paret flyttet til Horten. Så var det Nelberg Bjugan, handverkssersjant - og hans kone. Han kom fra Bjugtrøen under Øvre Bjugan (nr. 85). Og siste fadder var Olaf Brevik. Dette tyder på at Nils Olsen Fjeldkaarstad og hans kone Ragnhild nok var her i Stjørdalen kun en kort periode, og omgikk naturligvis mest sine egne fra arbeidsplassen i det militære. Familien flyttet til Kopervik. Odd Fjeldkaastad ble gift 1944 i Liverpool med Ella Therese Telle. Han var møbelsnekker og skipstømmermann. Krigsseileren Odd Fjeldkårstad gikk på tankfart mellom Sør-Amerika og Frankrike og ble torpedert to ganger. Første ble Odd torpedert av tysk ubåt med M/T Kollskjegg den 6. april 1942. Andre gang var med D/S Bill som ble torpedert av tysk ubåt den 29. juli 1942, ca. 170 nautiske sørøst av Barbados. Skipets kaptein, Christian Evensen, ble tatt til fange av ubåten. Så havnet Odd på M/T President Herrenschmidt, som hadde blitt beslaglagt. Her ble han tatt til fange og internert ved Marseille. Rømte derfra til Gibraltar, hvor han kom i britisk etterretningstjeneste med spesialtjeneste på franskekysten. Odd Fjeldkaarstad omkom 20. oktober 1944 i London under angrep med tyske V-bomber. Gravlagt i Kopervik. Ella Therese fødte deres sønn Odd Fjeldkårstad i 1945, altså etter at faren mistet livet. Denne Odd bor i dag litt sør av Bergen og har fire barn. Da jeg skulle spore opp Fjeldkaarstad, med basis i fødestedet Hegra - tenkte jeg med en gang på bruket Korstad i Skjelstadmarka i Hegra, men der bommet jeg. Arve Fjellkårstad i Stryn forteller meg at navnet er meget gammelt fra Stryn. Opprinnelig lå hovedbruket Kårstad på en siden av fjorden. Da det kom et bruk til under fjellet på andre siden av fjorden, oppsto navnet Fjeldkaarstad.

*Odd Fjeldkaarstad
(fra «Våre falne»)*

*2024: Kenneth Fjeldkårstad, barnebarn av
Odd Fjeldkaarstad*

Det finnes knapt større landkrabbe enn undertegnede. Det blir man når en er vokst opp i en kommune som ligger nærmere Gud i vertikalaksen enn de fleste andre kommuner i landet, nemlig Dovre. Her er det lite stillestående vann, og mest gråstein. Vi hadde ikke svømmehall eller svømming på skolen, og barndommens egne naturlige elver i norddalen hadde mer grønn farge enn blå («brevann»). Jeg har gått gjennom livet uten å kunne svømme. Jeg er ingen båtmann ellers havets mann. Til lengere og høyere unna havet, til mer komfortabel er jeg. Altså en solid fjellmann med begge beina godt plantet samtidig, og som aldri måler dybden i en bekk med begge beina samtidig. En gang hørte jeg at et par av skipperne til Kloster på karribien var fra Lom eller annet sted i Ottadalen. Det er totalt naturstridig, spør du meg. Jeg har altså ikke rede på noe hva gjelder båt, skip og sjølivet. Likevel ønsker jeg til slutt å si noe som sikkert er meget dumt. MEN jeg skjønner ikke at folk som ble torpedert gikk ombord igjen i ny båt straks etterpå - i krigstid og midt i verdens farligste farvann, en krigssone - hvor de stadig var vitner til at andre skip ble senket. Og noen av disse krigsseilerne ble torpedert både to og tre ganger. Likevel tok de ny hyre. Imponerende, men fullstendig uforståelig for meg. Og attpåtil ble de vel ikke behandlet særlig bra av myndighetene, for å si det mildt - verken under eller etter krigen. Forstå det den som kan!

Og her skulle jeg selvsagt ha avsluttet kapitlet. Men så, straks før jeg skulle gå i trykken, og under en telefonsamtale med den utmerkede forfatteren Aage G. Sivertsen, kom vi ved en tilfældighet inn på tema: krigsseilerne - hvor jeg uttrykte min forbauselse over at nettopp de som ble torpedert tok ny hyre. Da kunne den kunnskapsrike Sivertsen enkelt og bent fram belære fjellbonden følgende: disse krigsseilerne hadde ikke noe valg, de ble regelrett tvunget ut igjen gjennom en form for «tvangsbeordring».

(Vedrørende siste avsnitt, ref. Bjørn Tore Rosendahl *PATRIOTISM, MONEY AND CONTROL* Mobilization of Norwegian merchant seamen during the Second World War)